

Who am I? Aan de slag met succescriteria bij gespreksvaardigheid Engels

SLO, september 2021

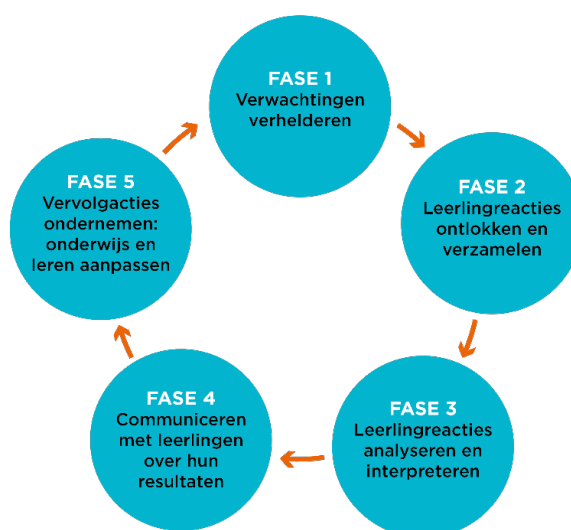
Inleiding

In deze beschrijving laten we zien hoe een Engelse les, waarin leerlingen hun gespreksvaardigheid oefenen formatief is vormgegeven. We doen dat aan de hand van de vijf fasen uit de cyclus van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017).

Waarom formatief evalueren?

Het kan een uitdaging zijn om gespreksvaardigheid Engels te oefenen in de klas. Hoe bereid je je leerlingen voor? Hoe kun je spreekdurf bij je leerlingen stimuleren? Hoe geef je feedback tijdens een opdracht waarbij alle leerlingen tegelijk Engels aan het praten zijn en waar geef je dan feedback op? Formatief evalueren is hierbij een krachtig middel om je les vorm te geven. Het biedt leerlingen namelijk inzicht in hun eigen leren en het geeft jou als leraar handvatten om onderwijs op maat te bieden.

Formatief evalueren gaat om alle activiteiten die leerlingen én leraar uitvoeren om de (leer)vorderingen van leerlingen in kaart te brengen, te analyseren en interpreteren en te gebruiken om betere beslissingen te nemen over vervolgstappen. Het is een cyclisch proces, waarbij de verschillende fasen steeds terugkeren binnen een les en/of lessenreeks, zoals Gulikers en Baartman (2017) laten zien in hun model van vijf fasen. Formatief evalueren biedt leerlingen inzicht in hun eigen leren en de leraar krijgt handvatten om onderwijs op maat te geven.

Who am I?

Het raadspel *Who am I?* is als leeractiviteit een onderdeel van een formatieve les waarin leerlingen werken aan een leerdoel voor gespreksvaardigheid Engels. In het raadspelletje werken leerlingen in tweetallen. Ze schrijven de naam van een klasgenoot/beroemdheid/stripfiguur op een post-it en plakken deze op het voorhoofd van hun partner. Dan stellen ze elkaar in het Engels vragen om te raden wie ze zijn. De les is geschikt voor groep 7 of 8, maar eventueel ook voor groep 6 op een vervroegd Eibo of vvto-school. De oorspronkelijke les is gebaseerd op en uitgewerkt naar aanleiding van één van de onderzoekstaken uit Peil.Engels (2019).

Een uitgewerkt voorbeeld

We beschrijven hieronder een les gespreksvaardigheid aan de hand van de vijf fasen om leerkrachten handvatten te geven welke formatieve activiteiten zij kunnen inzetten in hun eigen lessen Engels.

Fase 1: Verwachtingen verhelderen

De leerkracht verheldert met de leerlingen de verwachtingen als het gaat om gespreksvaardigheid Engels: het leerdoel en de succescriteria. Leerlingen werken aan een leerdoel voor gespreksvaardigheid gekoppeld aan ERK-niveau A1:

Kan vragen beantwoorden en stellen over zichzelf en over anderen, waar zij wonen, wie zij kennen, wat zij bezitten. (Taalprofielen (2015, p. 56)

Hoe weten leerkracht en leerlingen nu of dit leerdoel behaald is? Aan de hand van voorbeelden bespreekt de leerkracht samen met leerlingen enkele succescriteria. Succescriteria beschrijven in observeerbaar gedrag wanneer de leerlingen het leerdoel beheersen, bijvoorbeeld:

- Ik spreek zoveel mogelijk Engels tijdens het gesprekje.
- Ik gebruik Engelse woorden voor uiterlijke kenmerken en kleuren om iemand te beschrijven, bijvoorbeeld: *blue eyes, brown hair, tall*.
- Ik gebruik *chunks*. *Chunks* zijn "taalblokjes" en woordcombinaties die vaak voorkomen, zoals *My name is ..., Does he have...? Is it a...?*

De succescriteria hebben een plek in de observatieleidraad (zie bijlage). Deze leidraad gebruiken de leerlingen en de leerkracht tijdens de uitvoering van de opdracht (fase 2, 3, 4) om in kaart te brengen hoe de leerlingen werken aan de succescriteria.

Leerlingen hebben voorbeelden nodig om te kunnen zien en ervaren wat iets goed maakt. Het kan soms lastig zijn om voorbeelden van gespreksvaardigheid te vinden. Hieronder doen we enkele suggesties:

- De leerkracht voert met een onderwijsassistent de activiteit enkele keren klassikaal uit. Daarbij zorgt de leerkracht ervoor dat de criteria terugkomen, maar varieert in kwaliteit van de uitvoering. Daarop voert de leerkracht met de leerlingen het gesprek welke succescriteria ze terugzien in de voorbeelden en wat het ene voorbeeld beter maakt dan het andere. De leerkracht en onderwijsassistent *modellen* ook hoe ze de observatieleidraad invullen.
- Zijn er misschien twee leerlingen die de opdracht voor de rest van de klas willen uitvoeren? Hoe vullen zij de observatieleidraad voor elkaar in?
- Kun je met toestemming een opname maken van twee leerlingen of leerkrachten/onderwijsassistenten die de opdracht uitvoeren?
- Heb je nog door leerlingen ingevulde voorbeeldleidraden van vorige spreekoefeningen?

De leerkracht bespreekt steeds met de leerlingen welke succescriteria ze terugzien in de voorbeelden en wat het ene voorbeeld beter maakt dan het andere. Door op deze manier leerdoel en succescriteria te verhelder en voorbeelden te laten zien, bereid je je leerlingen goed voor op de spreekopdracht. Zij weten wat er van hen verwacht wordt en het bevordert ook hun spreekdurf.

Fase 2 Leerlingreacties verzamelen

Je leerlingen voeren in tweetallen de leeractiviteit uit. Ze schrijven de naam van een klasgenoot/beroemdheid/stripfiguur op een post-it en plakken deze op het voorhoofd van hun klasgenoot. Vervolgens stellen ze elkaar in het Engels vragen om te raden wie ze zijn en geven ze antwoord.

De leerlingen werken in drietallen, één observator en twee leerlingen die samen het raadspelletje doen. De observator gebruikt de observatieleidraad om in kaart te brengen hoe de anderen de opdracht doet: welke succescriteria laten ze al zien? Lukt het bijvoorbeeld om de opdracht al volledig in het Engels te doen? De leerkracht loopt rond en observeert zelf ook telkens enkele leerlingen met behulp van de observatieleidraad. Daarbij observeert de leerkracht een deel van de leerlingen en observeert een volgende les andere leerlingen.

Fase 3 en 4: Leerlingreacties analyseren en interpreteren en communiceren met leerlingen over resultaten

De leerkracht geeft leerlingen een paar minuten de tijd om aan de hand van de ingevulde observatieleidraden hun gesprekjes te analyseren: wat lukte al en wat nog minder? Ze benoemen dit concreet aan elkaar. Vervolgens bespreekt de leerkracht klassikaal de observaties van de leerlingen en vergelijkt die met de observaties van zichzelf. Welke succescriteria hebben de leerlingen al behaald, welke succescriteria hebben extra aandacht nodig? Bijvoorbeeld: de observaties laten zien dat de meeste leerlingen de *chunks* al goed kunnen gebruiken. Ze vinden het echter nog wel lastig om in het Engels uiterlijke kenmerken te beschrijven van hoe iemand eruit ziet. Voor alle leerlingen blijft het belangrijk om zoveel mogelijk Engels te spreken tijdens het spelletje. De leerkracht benoemt concreet de tops en de tips. Na deze klassikale bespreking formuleren leerlingen in tweetallen een top en een tip voor elkaar waar ze de volgende keer aan gaan werken.

Fase 5: Passende vervolgacties ondernemen

Op basis van de observaties, tips en tops bepaalt de leerkracht een passende vervolgactie. Bijvoorbeeld: de leerkracht merkte dat leerlingen de *chunks* en kleuren in het Engels konden gebruiken, en vooral moeite hadden met het beschrijven van uiterlijke kenmerken. De leerkracht formuleert een vervolgopdracht, waarbij beschrijven opnieuw een belangrijk onderdeel is. In de vervolgopdracht besteedt de leerkracht extra aandacht aan het gebruik van strategieën, zoals een woord proberen te omschrijven in het Engels als je het precieze woord in het Engels niet kent. De leerkracht laat leerlingen voor het uitvoeren van de vervolgopdracht nog een keer naar hun observatieleidraad, top en tip kijken en formuleren waar ze specifiek op gaan letten bij het uitvoeren van de opdracht.

Een paar tips

- Fase 2-3: Geef leerlingen de tijd om de observatieleidraden te lezen die ze voor elkaar hebben ingevuld. Herkennen ze de observaties? Kunnen ze concrete voorbeelden noemen waar het goed en waar het minder goed ging?
- Fase 3-4: Verzamel klassikaal voorbeelden van Engelse beschrijvingen waar leerlingen trots op zijn. Wat vinden zij goede voorbeelden waarin ze laten zien dat ze aan een bepaald succes criterium voldoen? Bijvoorbeeld: *We kunnen de chunks al goed gebruiken. In de observatieleidraad heeft [naam] er een paar opgeschreven die ik heb gebruikt.* Doe dit ook voor succescriteria waar leerlingen nog moeite mee hebben.

- Fase 4-5: Praat met de leerlingen over het spreken zelf: Hoe vinden ze het om Engels te spreken? Vinden ze het nog een beetje spannend of lastig? Of valt het eigenlijk wel mee? Wat heeft hen geholpen en wat hebben ze de volgende keer nodig?

Bronnen

Fasoglio, D., Jong, K. de, Trimbos, B., Tuin, D., & Beeker, A. (2015). *Taalprofielen 2015: herziene versie van Taalprofielen 2004*. Enschede: SLO.

Gulikers, J.T.M., & Baartman L.K.J. (2017). *Doelgericht professionaliseren: formatieve toetspraktijken met effect! Wat DOET de docent in de klas?* Wageningen/Utrecht: Universiteit Wageningen, Hogeschool Utrecht.

Inspectie van het Onderwijs (2019). *Peil.Engels. Einde basisonderwijs 2017-2018*. Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2019/11/08/peil.english-einde-basisonderwijs-2017-2018>

Verantwoording tekst

Machteld Moonen
Amersfoort, 2021

Bijlage 1 Observatieleidraad

Observatieleidraad

Dit is een voorbeeld van een observatieleidraad voor de opdracht *Who am I?*

<p><i>Succescriterium 1: De leerling spreekt tijdens de opdracht ...</i></p> <p>Omcirkel het vakje dat het best beschrijft hoe de leerling de opdracht uitvoert.</p>				
alleen Nederlands	vrijwel alleen Nederlands, een klein beetje Engels	deels Nederlands, deels Engels	vrijwel alleen Engels, een klein beetje Nederlands	alleen Engels
<p><i>Succescriterium 2: De leerling gebruikt Engelse woorden voor uiterlijke kenmerken en kleuren om iemand te beschrijven.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Omcirkel het vakje dat het best beschrijft hoe de leerling de opdracht uitvoert. Schrijf in het vakje een paar Engelse of Nederlandse woorden op die leerling gebruikt. 				
Alleen Nederlandse woorden	vrijwel alleen Nederlandse woorden, een paar Engelse woorden	Nederlandse en Engelse woorden	Veel Engelse woorden	Alleen maar Engelse woorden
<p><i>Succescriterium 3: De leerling gebruikt chunks. Chunks zijn taalblokjes en woordcombinaties die vaak voorkomen, zoals 'My name is ...', 'Does he have...?', 'Is it a...?'.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Omcirkel het vakje dat het best beschrijft hoe de leerling de opdracht uitvoert. Schrijf in het vakje een paar Engelse chunks op die leerling gebruikt. 				
Alleen Nederlandse woorden	vrijwel alleen Nederlandse woorden, een paar Engelse woorden en chunks	Nederlandse woorden en Engelse woorden en chunks	Veel Engelse woorden en chunks	Alleen maar Engelse woorden en chunks
<p>Tops en tips:</p>				